

SOSYAL GÜVENLİK REFORMUNDA İDARİ PARA CEZALARI VE İTİRAZ

Resul KURT*

I. GİRİŞ

İşverenlerin sigortalı işçi çalıştıracakları işyerleri ile bu işyerlerinde çalıştıracakları sigortalıları SGK'na bildirmeleri, prim belgelerinin SGK'na verilmesi ve işverenlerin tutmak zorunda oldukları kayıt ve belgelerin gerektiğinde SGK'na ibrazıyla ilgili Sosyal güvenlik reformu olarak bilinen 5510 sayılı Kanunda çeşitli yükümlülükleri bulunmaktadır.

Bu yükümlülüklerin hangi süreler içinde ve ne şekilde yerine getirilmesi gerektiği 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nda düzenlenmiştir.

5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu 16.06.2006 tarih ve 26200 sayılı Resmi Gazetede yayınlanmıştır. 5510 sayılı Kanunun 01.01.2007 olan yürürlük tarihi önce 01.07.2007 tarihine ve daha sonra 01.01.2008 tarihine ve son olarak 01.06.2008 tarihine ertelenmişti. Ancak, TBMM'de kabul edilen 5754 sayılı Kanun¹ 'la, 5510 sayılı kanunun bazı maddeleri haricindeki hükümlerinin yürürlük tarihi 01.10.2008 olarak belirlendi.

Daha önce SSK kapsamında sigortalı sayılanlar 4/a, Bağ-Kur sigortalıları 4/b ve T.C. Emekli sandığı iştirakçilerinin 4/c sigortalısı sayılacakları açıklanmıştır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununda yer alan idari para cezaları sadece belge verilmemesine ilişkinci ve yanlışlıkla bir gün geç belge verene de, hiç ver-

* SGK Başmüfettişi

¹ Sosyal güvenlik reformu olarak adlandırılan 5510 Sayılı Kanunda değişiklik yapan 5754 Sosyal Sigortalar Ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu İle Bazı Kanun Ve Kanun Hükmünde Kararnelerde Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun 8 Mayıs 2008 tarih ve 26870 sayılı Resmi Gazete yayınlanmıştır.

meyene de aynı ceza uygulanmaktaydı. 5510 sayılı Kanunla bu durum değiştirilmektedir.

Bu çalışmada, 01.10.2008 tarihinden itibaren yürürlüğe girecek olan 5510 sayılı yasayla getirilen düzenlemeler göz önünde 5510 sayılı Kanunda getirilen idari para cezaları açıklanmıştır.

II. 5510 SAYILI KANUNDA İDARİ PARA CEZALARINA İLİŞKİN YASAL MEVZUAT

Kurumca verilecek idarî para cezaları, 5510 sayılı Kanunun 102. maddesinde; “Kurumca dayanağı belirtilmek suretiyle diğer kanunlarda aşağıda belirtilen fiiller için idari para cezası öngörülmüş olsa dahi ayrıca bu Kanunun;

a) 1) 8 inci maddesinin birinci fıkrası ile 61 inci maddede belirtilen bildirgeyi, bu Kanunda belirtilen süre içinde ya da Kurumca belirlenen şekle ve usûle uygun vermeyenler veya Kurumca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu hâlde anılan ortamda göndermeyenler hakkında her bir sigortalı için asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanır.

2) 8 inci maddenin birinci fıkrasında belirtilen bildirgenin verilmediğinin, mahkeme kararından veya Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca yapılan tespitlerden ya da di-

ğer kamu idarelerinin denetim elemanlarının kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemelerden veya bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden anlaşılması halinde bildirgeyi vermekle yükümlü olanlar hakkında her bir sigortalı için asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanır.

3) İşyeri esas alınmak suretiyle bildirgenin verilmediğine ilişkin; mahkemenin karar tarihinden, Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarının tespit tarihinden, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının denetim elemanlarının rapor tarihinden, bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi veya belgelerin Kuruma intikal tarihinden itibaren bir yıl içinde bu bendin (2) numaralı alt bendinde sayılan durumlardan biriyle tekrar bildirge verilmediğinin anlaşılması halinde, bildirgeyi vermekle yükümlü olanlar hakkında bu defa her bir sigortalı için asgari ücretin beş katı tutarında idari para cezası uygulanır.

b) 11 inci maddesinde belirtilen bildirgeyi, Kurumca belirlenen şekle ve usûle uygun vermeyenler veya Kurumca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tu-

tulduğu halde, anılan ortamda göndermeyenler veya bu Kanunda belirtilen süre içinde Kuruma vermeyenlere;

1) Kamu idareleri ile bilânço esasına göre defter tutmak zorunda olanlar için asgari ücretin üç katı tutarında,

2) Diğer defterleri tutmak zorunda olanlar için asgari ücretin iki katı tutarında,

3) Defter tutmakla yükümlü olmayanlar için bir aylık asgari ücret tutarında, idari para cezası uygulanır.

c) 86 ncı maddesinin birinci fıkrası uyarınca verilmesi gereken belgeleri, Kurumca belirlenen şekilde ve usûlde vermeyenler ya da Kurumca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu halde anılan ortamda göndermeyenler veya belirlenen süre içinde vermeyenlere her bir fiil için;

1) Belgenin asıl olması halinde aylık asgari ücretin iki katını geçmemek kaydıyla belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgari ücretin beşte biri tutarında,

2) Belgenin ek olması halinde, aylık asgari ücretin iki katını geçmemek kaydıyla her bir ek belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgari ücretin sekizde biri tutarında,

3) Ek belgenin 86 ncı maddenin beşinci fıkrasına istinaden Kurumca re'sen düzenlenmesi durumunda, aylık asgari ücretin iki katını geçmemek

kaydıyla her bir ek belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgari ücretin yarısı tutarında,

4) Belgenin mahkeme kararı, Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarınca yapılan tespitler veya diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemeler neticesinde ya da bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden, hizmetleri veya kazançları Kuruma bildirilmediği veya eksik bildirildiği anlaşılan sigortalılarla ilgili olması halinde, belgenin asıl veya ek nitelikte olup olmadığı, işverence düzenlenip düzenlenmediği dikkate alınmaksızın, aylık asgari ücretin iki katı tutarında,

idari para cezası uygulanır.

d) 59 uncu maddesi uyarınca Kurumun defter ve belge incelemeye yetkili denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurları tarafından veya 59 uncu maddesinin beşinci fıkrasında belirtilen serbest muhasebeci malî müşavirler ile yeminli malî müşavirlerce düzenlenen raporlara istinaden, Kuruma bildirilmediği tespit edilen eksik işçilik tutarının mal edildiği her bir ay için, aylık asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanır.

e) 86 ncı maddesinin ikinci fıkrasının

daki yükümlülüğü Kurumca yapılan yazılı ihtarla rağmen onbeş gün içinde mücbir sebep olmaksızın tam olarak yerine getirmeyenlere;

1) Bilânço esasına göre defter tutmakla yükümlü olanlar için, aylık asgari ücretin oniki katı tutarında,

2) Diğer defterleri tutmakla yükümlü olanlar için, aylık asgari ücretin altı katı tutarında,

3) Defter tutmakla yükümlü değil iseler, asgari ücretin üç katı tutarında,

4) Tutmakla yükümlü bulunulan defter ve belgelerin ibraz edilmemesi nedeniyle verilmesi gereken ceza tutarını aşmamak kaydıyla; defter ve belgelerin tümünü verilen süre içinde ibraz etmekle birlikte; kanunî tasdik süresi geçtikten sonra tasdik ettirilmiş olan defterlerin tasdik tarihinden önceki kısmı, işçilikle ilgili giderlerin işlenmemiş olduğu tespit edilen defterler, sigorta primleri hesabına esas tutulan kazançların kesin olarak tespitine imkân vermeyecek şekilde usûlsüz veya noksan tutulmuş defterler, herhangi bir ay için sigorta primleri hesabına esas tutulması gereken kazançların ve kazançlarla ilgili ödemelerin (sigorta primine esas kazancın ödemeye bağlı olduğu durumlar dahil) o ayın dahil bulunduğu hesap dönemine ait defterlere işlenmemiş olması halinde, o aya ait defter kayıtları geçerli sayılmaz ve bu geçersizlik hallerinin gerçekleştiği

her bir takvim ayı için, aylık asgari ücretin yarısı tutarında; kullanılmaya başlanmadan önce tasdik ettirilmesi zorunlu olduğu halde tasdiksiz tutulmuş olan defterler geçerli sayılmaz ve tutmakla yükümlü bulunulan defter türü dikkate alınarak bu bendin (1) ve (2) numaralı alt bentlerine göre; Vergi Usûl Kanunu gereğince bilanço esasına göre defter tutulması gerekirken işletme hesabı esasına göre tutulmuş defterler geçerli sayılmaz ve bu bendin (1) numaralı alt bendine göre,

5) İşverenler tarafından ibraz edilen aylık ücret tediye bordrosunda; işyerinin sicil numarası, bordronun ilişkin olduğu ay, sigortalının adı, soyadı, sigortalının sosyal güvenlik sicil numarası, ücret ödenen gün sayısı, sigortalının ücreti, ödenen ücret tutarı ve ücretin alındığına dair sigortalının imzasının bulunması zorunludur. Belirtilen unsurlardan herhangi birini ihtiva etmeyen (imza şartı yönünden makbuz mukabilinde veya banka kanalıyla yapılan ödemeler hariç) ücret tediye bordroları geçerli sayılmaz ve her bir geçersiz ücret tediye bordrosu için aylık asgari ücretin yarısı tutarında,

idari para cezası uygulanır. İbraz süresi geçirildikten sonra incelemeye sunulan ve tümünün veya bir bölümünün geçersiz olduğu tespit edilen defter ve belgeler yönünden, ayrıca geçersizlik fiilleri için idari para cezası uygulanmaz, sadece tutulan defter tü-

rü dikkate alınarak bu bendin (1), (2) ve (3) numaralı alt bentlerine göre idari para cezası uygulanır.

f) 85 inci maddesinin beşinci fıkrasında ve 86 ncı maddesinin altıncı fıkrasında belirtilen yükümlülükleri belirtilen sürede yerine getirmeyenlere, aylık asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanır.

g) 8 inci maddesinin üçüncü fıkrasında, 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilenler için aynı maddenin üçüncü fıkrasında, 47 nci maddesinin üçüncü fıkrasında ve 90 ıncı maddenin birinci fıkrasında belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen kurum ve kuruluşlar ile tüzel kişilere, aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanır. 8 inci maddesinin yedinci fıkrasında belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen kamu idareleri ile bankalara sigortalı başına aylık asgari ücretin onda biri tutarında idari para cezası uygulanır.

h) 11 inci maddesinin üçüncü fıkrasında belirtilen bildirim yükümlülüğünü yasal süresi içinde yerine getirmeyen ticaret sicili memurlukları ile aynı maddenin altıncı fıkrasında belirtilen yükümlülüğü yasal süresi içinde yerine getirmeyen kurum ve kuruluşlara yerine getirilmeyen her bir bildirim yükümlülüğü için aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanır.

1) Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarının;

1) Bu Kanunun uygulanmasından doğan inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirmeleri sırasında işverenler, sigortalılar, işyeri sahipleri ve bu işle ilgili diğer kişiler görevlerini yapmasına engel olamazlar; engel olanlar hakkında eylemleri başka bir suç oluştursa dahi, asgari ücretin beş katı tutarında idari para cezası uygulanır.

2) Görevlerini yapmasını engellemek amacıyla cebir ve tehdit kullanan işverenler, sigortalılar, işyeri sahipleri ve bu işle ilgili diğer kişiler fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde Türk Ceza Kanununun 265 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre cezalandırılır. Bu suç işleyenler hakkında ayrıca asgari ücretin on katı tutarında idari para cezası uygulanır.

i) Kurum tarafından bu Kanunun 100 üncü maddesi kapsamında Kurum tarafından istenen bilgi ve belgeleri belirlenen süre içinde mücbir sebep olmaksızın vermeyen kamu idareleri, bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulmuş kurum ve kuruluşlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler hakkında, aylık asgari ücretin beş katı tutarında, geç verilmesi halinde ise aylık asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanır.

Mahkeme kararına, Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarınca yapılan tespitler veya diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemelere ya da kamu idarelerinden alınan belgelere istinaden düzenlenenler hariç olmak üzere, bildirgenin yasal süresi geçtikten sonra ilgililerce kendiliklerinden verilmesi halinde, bu maddenin birinci fıkrasının (a) ve (b) bentlerinde öngörülen cezalar üçte ikisi oranında uygulanır.

İdarî para cezası uygulanması 8 inci, 11 inci ve 86 ncı maddelerde belirtilen belgelerin Kuruma verilmesi yükümlülüğünü kaldırmaz.

İdarî para cezaları ilgiliye tebliğ ile tahakkuk eder. Tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Kuruma ya da Kurumun ilgili hesaplarına yatırılır veya aynı süre içinde Kuruma itiraz edilebilir. İtiraz takibi durdurur. Kurumca itirazı reddedilenler, kararın kendilerine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde yetkili idare mahkemesine başvurabilirler. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde, idarî para cezası kesinleşir.

İdarî para cezalarının, Kuruma itiraz edilmeden veya yargı yoluna başvurulmadan önce tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde peşin ödenmesi halinde, bunun dörtte üçü tahsil edilir. Peşin ödeme idarî para cezasına karşı

yargı yoluna başvurma hakkını etkilemez. Ancak Kurumca veya mahkemeye Kurum lehine karar verilmesi halinde, daha önce tahsil edilmemiş olan dörttebirlik ceza tutarı, 89 uncu maddenin ikinci fıkrası hükmü de dikkate alınarak tahsil edilir.

Mahkemeye başvurulması idarî para cezasının takip ve tahsilini durdurmaz. Tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde ödenmeyen idarî para cezaları, 89 uncu madde hükmü gereğince hesaplanacak gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte tahsil edilir.

İdarî para cezaları on yıllık zamanaşımı süresine tabidir. Zamanaşımı süresi, fiilin işlendiği tarihten itibaren başlar.

İdarî para cezaları hakkında, bu Kanun ve 16/5/2006 tarihli ve 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanununda hüküm bulunmayan hallerde 30/3/2005 tarihli ve 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanır.” şeklinde düzenlenmiştir.

III. SOSYAL GÜVENLİK REFORMU SONRASINDA SGK TARAFINDAN VERİLECEK İDARÎ PARA CEZALARI

A. Sigortalı İşe Giriş Bildirgesine İlişkin İdarî Para Cezası

Mahkeme kararına, Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş

memurlarınca yapılan tespitler veya diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemelere ya da kamu idarelerinden alınan belgelere istinaden düzenlenenler hariç olmak üzere, bildirgenin yasal süresi geçtikten sonra ilgililerce kendiliklerinden verilmesi halinde, Sigortalı işe giriş bildirgesini süresinde vermemeye ilişkin öngörülen cezalar üçte ikisi oranında uygulanır.

1) İşveren tarafından verilecek 4/a (SSK) sigortalılarının işe giriş bildirgelerine ilişkin idari para cezası

Sigortalı işe giriş bildirgesini aşağıda açıklanan yasal süresi içinde ya da Kurumca belirlenen şekle ve usûle uygun vermeyenler veya Kurumca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu hâlde anılan ortamda göndermeyenler hakkında her bir sigortalı için asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

SGK kapsamındaki sigortalıların, çalıştırılmaya başlanması halinde bu durumun sigortalı işe giriş bildirgesi ile SGK'na bildirilmesi gerekmektedir. Sigortalıların bildirimleri aşağıdaki sürelerde sigortalı işe giriş bildirgesiyle SSK'na bildirilecektir.

a) Herhangi bir istisna kapsamına girmeyen sigortalıların, işe başlatılmadan önce sigortalı işe giriş bildirgesiyle bildirilmesi,

b) İnşaat, balıkçılık ve tarım işyerlerinde işe başlatılacak sigortalılar için, en geç çalışmaya başlatıldığı gün, sigortalı işe giriş bildirgesiyle SGK'na bildirilmesi,

c) Yabancı ülkelere sefer yapan ulaştırma araçlarına sefer esnasında alınarak çalıştırılanlar için, çalışmaya başladıkları tarihten itibaren en geç bir aylık sürenin dolduğu tarihe kadar,

d) Kuruma ilk defa işyeri bildirgesi verilecek işyerlerinde; ilk defa sigortalı çalıştırmaya başlanılan tarihten itibaren bir ay içinde çalışmaya başlayan sigortalılar için, çalışmaya başladıkları tarihten itibaren en geç söz konusu bir aylık sürenin dolduğu tarihe kadar,

e) Kamu idarelerince istihdam edilen 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanununa göre işsizlik sigortasına tabi olmayan sözleşmeli personel ile kamu idarelerince yurt dışı görevde çalışmak üzere işe alınanların, çalışmaya başladıkları tarihten itibaren bir ay içinde,

Kuruma verilmesi halinde, sigortalılık başlangıcından önce bildirilmiş sayılacaktır.

2) GSS sigortalısı tarafından verilecek Genel Sağlık Sigortası giriş bildirgesi işe giriş bildirgelerine ilişkin idari para cezası

GSS sigortalısının, vermesi gereken Genel Sağlık Sigortası giriş bildirgesini (bir ay içinde verecekleri genel

sağlık sigortası giriş bildirgesi), bir ay içinde ya da Kurumca belirlenen şekle ve usûle uygun vermeyenler veya Kurumca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu hâlde anılan ortamda göndermeyenler hakkında her bir sigortalı için asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanır.

3) Mahkeme kararı veya teftiş sonucu verilecek sigortalı giriş bildirgesi işe giriş bildirelerine ilişkin idari para cezası

Sigortalı işe giriş bildirgesinin verilmediğinin, mahkeme kararından veya Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarınca yapılan tespitlerden ya da diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarının kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemelerden veya bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden anlaşılması halinde bildirgeyi vermekle yükümlü olanlar hakkında her bir sigortalı için asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanır.

4) Bir yıl içinde mahkeme kararı veya teftiş sonucu kayıtdışı işçi çalıştırdığı belirlenen işverence verilecek sigortalı giriş bildirgesi işe giriş bildirelerine ilişkin idari para cezası

İşyeri esas alınmak suretiyle bildirgenin verilmediğine ilişkin; mahkemenin karar tarihinden, Kurumun denetim ve kontrolle görevli memurlarının tespit tarihinden, diğer kamu kurum ve kuruluşlarının denetim elemanlarının rapor tarihinden, bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi veya belgelerin Kuruma intikal tarihinden itibaren bir yıl içinde yukarıda sayılan durumlardan biriyle tekrar bildirge verilmediğinin anlaşılması halinde, bildirgeyi vermekle yükümlü olanlar hakkında her bir sigortalı için asgari ücretin beş katı tutarında idari para cezası uygulanır. Yapılan bu düzenleme ile kayıtdışı istihdamla etkin bir mücadele amaçlanmaktadır.

Zira, sosyal güvenlik reformu öncesinde sigortalı işe giriş bildirgesinin işveren tarafından sehven bir gün sonra verilmesinde de, işverenin sürekli kayıtdışı işçi çalıştırmaya devam etmesinde de aynı cezalar uygulanmaktaydı.

Oysa, reformla birlikte mahkeme kararı veya denetim elemanlarınca yapılan denetimlerden veya kurum-kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden sigortasız işçi çalıştırılmasının tespitine önce her bir sigortalı işçi için 2'şer asgari ücret ceza uygulanacak, bir yıl içinde yine aynı şekilde sigortasız işçi çalıştırıldığının tespiti halinde bu defa

ceza ağırlaştırılarak her bir sigortalı işçi için 5'şer asgari ücret ceza uygulanacak.

Ancak, bu hükme istinaden cezalar uygulanırken işyerinin esas alınması, işverenlerin diğer işyerlerinin dikkate alınmaması gerekiyor. Diğer bir deyişle, her bir işyeri ayrı ayrı değerlendirilecektir.

B. İşyeri Bildirgesine İlişkin İdari Para Cezası

İşyeri bildirgesini, Kurumca belirlenen şekle ve usûle uygun vermeyenler veya Kurumca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu halde, anılan ortamda göndermeyenler veya bu Kanunda belirtilen süre içinde Kuruma vermeyenlere;

- 1) Kamu idareleri ile bilanço esasına göre defter tutmak zorunda olanlar için asgarî ücretin üç katı tutarında,
- 2) Diğer defterleri tutmak zorunda olanlar için asgarî ücretin iki katı tutarında,
- 3) Defter tutmakla yükümlü olmayanlar için bir aylık asgarî ücret tutarında, idarî para cezası uygulanacaktır.

Yapılan bu düzenleme ile sosyal güvenlik reformu öncesindeki uygulamaya benzer bir düzenleme getirilmektedir.

Mahkeme kararına, Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş

memurlarınca yapılan tespitler veya diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemelere ya da kamu idarelerinden alınan belgelere istinaden düzenlenenler hariç olmak üzere, bildirgenin yasal süresi geçtikten sonra ilgililerce kendiliklerinden verilmesi halinde, işyeri bildirgesini süresinde verilmemeye ilişkin öngörülen cezalar üçte ikisi oranında uygulanır.

C. Aylık Prim Ve Hizmet Belgesine İlişkin İdari Para Cezası

Sigortalıların ay içinde çalışma gün sayısı ve ücretleri aylık prim ve hizmet belgesi ile kuruma bildirilmektedir. Aylık prim ve hizmet belgesini, Kurumca belirlenen şekilde ve usûlde vermeyenler ya da Kurumca internet, elektronik veya benzeri ortamda göndermekle zorunlu tutulduğu halde anılan ortamda göndermeyenler veya belirlenen süre içinde vermeyenlere her bir fiil için;

- 1) Belgenin asıl olması halinde aylık asgarî ücretin iki katını geçmemek kaydıyla belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgarî ücretin beşte biri tutarında,
- 2) Belgenin ek olması halinde, aylık asgarî ücretin iki katını geçmemek kaydıyla her bir ek belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgarî ücretin sekizde biri tutarında,

3) Sigortalıların otuz günden az çalıştığını gösteren bilgi ve belgelerin aylık prim ve hizmet belgesinin verilmesi gereken süre içinde Kuruma verilmemesi veya verilen bilgi ve belgelerin Kurumca geçerli sayılmaması halinde belgenin Kurumca re'sen düzenlenmesi durumunda, aylık asgarî ücretin iki katını geçmemek kaydıyla her bir ek belgede kayıtlı sigortalı sayısı başına, aylık asgarî ücretin yarısı tutarında,

4) Belgenin mahkeme kararı, Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilmiş memurlarınca yapılan tespitler veya diğer kamu idarelerinin denetim elemanlarınca kendi mevzuatları gereğince yapacakları soruşturma, denetim ve incelemeler neticesinde ya da bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlardan alınan bilgi ve belgelerden, hizmetleri veya kazançları Kuruma bildirilmediği veya eksik bildirildiği anlaşılan sigortalılarla ilgili olması halinde, belgenin asıl veya ek nitelikte olup olmadığı, işverence düzenlenip düzenlenmediği dikkate alınmaksızın, aylık asgarî ücretin iki katı tutarında,

idarî para cezası uygulanacak.

D. Eksik İşçiliklerin Mal Edildiği Aylara İlişkin İdari Para Cezası

Kurumun defter ve belge incelemeye yetkili denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurları tarafından veya serbest muhasebeci malî müşavirler

ile yeminli malî müşavirlerce düzenlenen raporlara istinaden, Kuruma bildirilmediği tespit edilen eksik işçilik tutarının mal edildiği her bir ay için, aylık asgarî ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanacak.

E. Kayıt Ve Belgelerini İncelemeye Sunmayan İşverenlere İlişkin İdari Para Cezası

İşveren, işyeri sahipleri; işyeri defter, kayıt ve belgelerini ilgili olduğu yılı takip eden yıl başından başlamak üzere on yıl süreyle, kamu idareleri otuz yıl süreyle, tasfiye ve iflâs idaresi memurları ise görevleri süresince, saklamak ve Kurumun denetim ve kontrol ile görevlendirilen memurlarınca istenilmesi halinde onbeş gün içinde ibraz etmek zorundadır.

Kurumca yapılan yazılı ihtarla rağmen onbeş gün içinde mücbir sebep olmaksızın kayıt ve belgelerini tam olarak inceleme sunmayanlara;

1) Bilânço esasına göre defter tutmakla yükümlü olanlar için, aylık asgarî ücretin oniki katı tutarında,

2) Diğer defterleri tutmakla yükümlü olanlar için, aylık asgarî ücretin altı katı tutarında,

3) Defter tutmakla yükümlü değil iseler, asgarî ücretin üç katı tutarında,

idarî para cezası uygulanacak.

İbraz süresi geçirildikten sonra incelemeye sunulan ve tümünün veya bir bölümünün geçersiz olduğu tespit edi-

len defter ve belgeler yönünden, ayrıca geçersizlik fiilleri için idari para cezası uygulanmayacak.

Zira, kayıt ve belgelerini 15 günlük yasal sürede inceleme sunmayan işverenlere Bilânço esasına göre defter tutmakla yükümlü olanlar için, aylık asgari ücretin oniki katı tutarında, Diğer defterleri tutmakla yükümlü olanlar için, aylık asgari ücretin altı katı tutarında, Defter tutmakla yükümlü değil iseler, asgari ücretin üç katı tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

F. Kayıt Geçersizliğine İlişkin İdari Para Cezası

İşverenler kayıt ve belgelerini 15 gün içinde incelemeye sunduklarında yasal mevzuata aykırılık olmaması halinde işyeri kayıt ve belgeleri incelenerek düzenlenecek tutanaktan sonra söz konusu kayıt ve belgeler işverene iade edilecektir.

Ancak, tutmakla yükümlü bulunan defter ve belgelerin ibraz edilmemesi nedeniyle verilmesi gereken ceza tutarını aşmamak kaydıyla; defter ve belgelerin tümünü verilen süre içinde ibraz etmekle birlikte;

- Kanunî tasdik süresi geçtikten sonra tasdik ettirilmiş olan defterlerin tasdik tarihinden önceki kısmı,
- İşçilikle ilgili giderlerin işlenmemiş olduğu tespit edilen defterler,
- Sigorta primleri hesabına esas tutulan kazançların kesin olarak tespitine

imkân vermeyecek şekilde usûlsüz veya noksan tutulmuş defterler,

- Herhangi bir ay için sigorta primleri hesabına esas tutulması gereken kazançların ve kazançlarla ilgili ödemelerin (sigorta primine esas kazancın ödemeye bağlı olduğu durumlar dahil) o ayın dahil bulunduğu hesap dönemine ait defterlere işlenmemiş olması halinde,

- O aya ait defter kayıtları geçerli sayılmaz,

Ve bu geçersizlik hallerinin gerçekleştiği her bir takvim ayı için, **aylık asgari ücretin yarısı tutarında** idari para cezası uygulanacaktır. Yapılan bu düzenleme ile mevcut kayıt geçersizlik hallerine benzer bir uygulama getirilmiştir.

G. Tasdiksiz defter tutulmasına İlişkin İdari Para Cezası

Kullanılmaya başlanmadan önce tasdik ettirilmesi zorunlu olduğu halde **tasdiksiz tutulmuş olan defterler geçerli sayılmaz** ve işverenin tutmakla yükümlü bulunduğu defter türü dikkate alınarak Bilânço esasına göre defter tutmakla yükümlü olanlar için, aylık **asgari ücretin oniki katı** tutarında, Diğer defterleri tutmakla yükümlü olanlar için, aylık **asgari ücretin altı katı tutarında**; Vergi Usûl Kanunu gereğince bilanço esasına göre defter tutulması gerekirken işletme hesabı esasına göre tutulmuş defterler geçerli sayılmaz ve Bilânço esasına gö-

re defter tutmakla yükümlü olanlar için, aylık **asgari ücretin oniki katı** tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

H. İdarelerin Asgari İşçilik Uygulamasına İlişkin Kurumca İstenen Belgeleri Vermemesi

Kamu idareleri, döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ile bankalar, bu maddenin uygulanmasıyla ilgili Kurumca istenilecek bilgileri ve belgeleri yazılı olarak en geç bir ay içinde verilmemesi durumunda aylık asgarî ücretin iki katı tutarında idarî para cezası uygulanacak.

İ. Aylık Prim Ve Hizmet Belgesinin Asılmamasına İlişkin İdari Para Cezası

Sigortalıyı çalıştıran işveren ile alt işveren ve iş görme edimini yerini getirmek üzere sigortalıyı geçici olarak devralan işverenin; aylık prim ve hizmet belgesinin Kurumca onaylanan bir nüshasını sigortalının çalıştığı iş-

yerinde, birden ziyade işyeri olması halinde ise sigortalının çalıştığı her işyerinde ayrı ayrı olmak üzere, Kuruma verilmesi gereken sürenin son gününü takip eden günden başlanarak, müteakip belgenin verilmesi gereken sürenin sonuna kadar, sigortalılar tarafından görülebilecek bir yere asmaması halinde aylık asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanacaktır.

Bazı özel sektör işyerlerinde olduğu gibi, ücretlerin gizliliği gerekçesiyle asılmaması haklı bir neden kabul edilmemekte ve aylık asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanmaktadır.

J. Kurum ve Kuruluşlarla Bankalara Getirilen Bazı Yükümlülüklerin Uyulmamasına İlişkin İdari Para Cezası

8 inci maddesinin üçüncü fıkrasında², 9 uncu maddesinin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilenler için aynı mad-

² 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendinde bulunanlar hariç olmak üzere diğer alt bentleri kapsamında sigortalı sayılan kişiler için 7 nci maddenin birinci fıkrasının (b) bendinde belirtilen sigortalılık başlangıcından; (4) numaralı alt bendi kapsamında sigortalı sayılanlar için ise kanunla kurulu meslek kuruluşlarına kayıt tarihinden itibaren kendi mevzuatına göre kayıt veya tescili yapan ilgili kurum, kuruluş ve birlikler, vergi daireleri ve esnaf sicil memurluğu sigortalı işe giriş bildirgesi düzenleyerek Kuruma vermekle yükümlüdür. 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin (1), (2) ve (3) numaralı alt bentlerinde sayılanların bildirimleri en geç 15 gün, (4) numaralı alt bendinde sayılanların bildirimleri ise en geç bir ay içinde yapılır. Ayrıca 4 üncü maddenin birinci fıkrasının (b) bendinin (4) numaralı alt bendinde sayılanların kendileri tarafından da sigortalılık bildirimleri yapılabilir. 4 üncü maddenin üçüncü fıkrasında belirtilenlerin ise çalışmaya başladıkları tarihten itibaren en geç bir ay içinde tescil eden kuruluş tarafından Kuruma bildirilmesi zorunludur. Kurum bu bildirimlerden itibaren bir ay içinde tescili yapılan kişilere, sigortalılık hak ve yükümlülüklerinin başladığını bildirir.

denin üçüncü fıkrasında³, 47 nci maddenin üçüncü fıkrasında⁴ ve 90 ıncı maddenin birinci fıkrasında⁵ belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen kurum ve kuruluşlar ile tüzel kişilere, **aylık asgari ücret tutarında** idari para cezası uygulanır. 8 inci maddesinin yedinci fıkrasında⁶ belirtilen yükümlülükleri yerine getirmeyen kamu idareleri ile bankalara **sigortalı başına aylık asgari ücretin onda biri** tutarında idari para cezası uygulanır.

K. Kuruma Bildirim Yapmayan Ticaret Sicili Memurluklarına İlişkin İdari Para Cezası

Şirket kuruluşu aşamasında, çalıştırma-

cağı sigortalı sayısını ve bunların işe başlama tarihini, ticaret sicili memurluklarına bildiren işverenlerin, bu bildirimlerini en geç 10 gün içinde Kuruma bildirmeyen ticaret sicili memurluklarına, yerine getirilmeyen her bir bildirim yükümlülüğü için aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacak.

L. Valilikler, Belediyeler Ve Ruhsat Vermeye Yetkili Diğer Kamu Ve Özel Hukuk Tüzel Kişilerine İlişkin İdari Para Cezası

Yapı ruhsatı ve diğer tüm ruhsat veya ruhsat niteliği taşıyan işlemlerine ilişkin bilgi ve belgeler ile varsa bunların

³ Birinci fıkranın (a), (c) ve (d) bentlerine göre sigortalılığı sona erenlerin durumları işverenleri tarafından, (b) bendinde belirtilen şekillerde sona erenlerin durumları ise kendileri ve sözü edilen bentte belirtilen faaliyetin sona erme halinin bildirildiği kuruluşlar veya vergi daireleri tarafından, en geç on gün içinde Kuruma bildirilir. Bu kişilerin meslek kuruluşlarına ya da vergi dairelerine olan yükümlülüklerini yerine getirmemiş olmaları, sigortalılığın sona ermesine ilişkin belge ya da bilginin verilmesine engel teşkil etmez.

⁴ Kamu idareleri vazife malûllüğüne sebep olan olayı, o yer yetkili kolluk kuvvetlerine veya kendi mevzuatına göre yetkili mercilere derhal, Kuruma da en geç onbeş iş günü içinde bildirmekle yükümlüdür. Kuruma bildirim, aynı süre içerisinde sigortalılar veya hak sahiplerince de yapılabilir. Vazife malûllüğüne sebep olan olaydan kamu idarelerinin yetkili mercilerinin haberdar edilmemiş olması hali dışında; ilgililerin bildirim, kamu idarelerinin bildirim sorumluluğunu ortadan kaldırmaz.

⁵ Kamu idareleri ile döner sermayeli kuruluşlar ve 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar, kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar, ihale yolu ile yaptıkları her türlü işleri üstlenenleri ve bunların adreslerini onbeş gün içinde Kuruma bildirmekle yükümlüdür.

⁶ KKamu idareleri ile bankalar, Kurumca sağlanacak elektronik altyapıdan yararlanmak suretiyle, Kurumca belirlenecek işlemlerde, işlem yaptığı kişilerin sigortalılık bakımından tescilli olup olmadığını kontrol etmek ve sigortasız olduğunu tespit ettiği kişileri, Kuruma bildirmekle yükümlüdürler.

verilmesine esas olan istihdama ilişkin bilgileri, verildiği tarihten itibaren bir ay içinde Kuruma bildirmeyen yasal süresi içinde yerine getirmeyen Valilikler, belediyeler ve ruhsat vermeye yetkili diğer kamu ve özel hukuk tüzel kişilerine, yerine getirilmeyen her bir bildirim yükümlülüğü için aylık asgari ücret tutarında idari para cezası uygulanacak.

M. Denetimi Engelleyenlere Yönelik İdari Para Cezası

Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarının;

1) Bu Kanunun uygulanmasından doğan inceleme ve soruşturma görevlerini yerine getirmeleri sırasında işverenler, sigortalılar, işyeri sahipleri ve bu işle ilgili diğer kişiler görevlerini yapmasına engel olamazlar; engel olanlar hakkında eylemleri başka bir suç oluştursa dahi, asgari ücretin beş katı tutarında idari para cezası uygulanır.

2) Görevlerini yapmasını engellemek amacıyla cebir ve tehdit kullanan işverenler, sigortalılar, işyeri sahipleri ve bu işle ilgili diğer kişiler fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde Türk Ceza Kanununun 265 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre cezalandırılır. Bu suç işleyenler hakkında ayrıca asgari ücretin on katı tutarında idari para cezası uygulanacak.

N. Bilgi Ve Belge İsteme Hakkına Aykırı Davranan İdarelere İlişkin İdari Para Cezası

5510 sayılı Kanununun 100. maddesine göre, 5411 sayılı Bankacılık Kanunu kapsamındaki kuruluşlar, döner sermayeli kuruluşlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler doğrudan, münferit olarak bilgi ve belge istenmesi hariç olmak üzere kamu idareleri ile kanunla kurulan kurum ve kuruluşlar ise Kurumla yapılacak protokoller çerçevesinde, Devletin güvenliği ve temel dış yararlarına karşı ağır sonuçlar doğuracak hâller ile özel hayat ve aile hayatının gizliliği ve savunma hakkına ilişkin hükümler saklı kalmak kaydıyla özel kanunlardaki yasaklayıcı ve sınırlayıcı hükümler dikkate alınmaksızın gizli dahi olsa Kurum tarafından kişilerin sosyal güvenliğinin sağlanması, 6183 sayılı Kanuna göre Kurum alacaklarının takip ve tahsili ile bu Kanun kapsamında verilen diğer görevler ile sınırlı olmak üzere istenecek her türlü bilgi ve belgeyi sürekli ve/veya belli aralıklarla vermeye, bilgilerin elektronik ortamda görüntülenmesini sağlamaya, görüntülenen bu bilgilerin güvenliğini sağlamaya, muhafaza etmek zorunda oldukları her türlü belge ile vermek zorunda oldukları bilgilere ilişkin mikrofiş, mikrofilm, manyetik teyp, disket ve benzeri ortamlardaki kayıtlarını ve bu kayıtlara erişim veya kayıtları okunabi-

lir hale getirmek için gerekli tüm sistem ve şifreleri incelemek için ibraz etmeye mecburdurlar.

Kurum tarafından 5510 sayılı Kanunun 100 üncü maddesi kapsamında Kurum tarafından istenen bilgi ve belgeleri belirlenen süre içinde mücbir sebep olmaksızın vermeyen kamu idareleri, bankalar, döner sermayeli kuruluşlar, kanunla kurulmuş kurum ve kuruluşlar ile diğer gerçek ve tüzel kişiler hakkında, aylık asgari ücretin beş katı tutarında geç verilmesi halinde ise aylık asgari ücretin iki katı tutarında idari para cezası uygulanacak.

IV. İDARİ PARA CEZALARINA İTİRAZ

İdarî para cezaları ilgiliye tebliğ ile tahakkuk eder. Tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Kuruma ya da Kurumun ilgili hesaplarına yatırılır veya aynı süre içinde Kuruma itiraz edilebilir. İtiraz takibi durdurur. Kurumca itirazı reddedilenler, kararın kendilerine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde yetkili idare mahkemesine başvurabilirler. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde, idarî para cezası kesinleşir.

İdarî para cezalarının, Kuruma itiraz edilmeden veya yargı yoluna başvurulmadan önce tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde peşin ödenmesi halinde, bunun dörtte üçü tahsil edilir. Peşin ödeme idarî para cezasına karşı

yargı yoluna başvurma hakkını etkilemez. Ancak Kurumca veya mahkemece Kurum lehine karar verilmesi halinde, daha önce tahsil edilmemiş olan dörtte birlik ceza tutarı, 5510/89 uncu maddenin ikinci fıkrası hükmü de dikkate alınarak tahsil edilecek.

Mahkemeye başvurulması idarî para cezasının takip ve tahsilini durdurmaz. Tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde ödenmeyen idarî para cezaları, 89 uncu madde hükmü gereğince hesaplanacak gecikme cezası ve gecikme zammı ile birlikte tahsil edilecek.

İdarî para cezaları on yıllık zamanaşım süresine tâbidir. Zamanaşımı süresi, fiilin işlendiği tarihten itibaren başlayacak. Sosyal güvenlik reformu öncesinde, 5 yıl olan zaman aşımı artmış olacaktır.

İdarî para cezaları hakkında, 5510 sayılı Kanun ve 16/5/2006 tarihli ve 5502 sayılı Sosyal Güvenlik Kurumu Kanununda hüküm bulunmayan hallerde 5326 sayılı Kabahatler Kanunu hükümleri uygulanacak.

V. SONUÇ

Daha önce SSK kapsamında sigortalı sayılanlar 4/a, Bağ-Kur sigortalıları 4/b ve T.C. Emekli sandığı iştirakçilerinin 4/c sigortalısı sayılacakları açıklanmıştır.

506 sayılı Sosyal Sigortalar Kanununun-

da yer alan idari para cezaları sadece belge verilmemesine ilişkindi ve yanlışlıkla bir gün geç belge verene de, hiç vermeyene de aynı ceza uygulanmaktaydı. 5510 sayılı Kanunla bu durum değiştirilmektedir. 5510 sayılı Kanunda idari para cezalarında 506 sayılı Kanundaki düzenlemeler korunmakla birlikte, özellikle kayıtdışı istihdama yönelik ağır para cezaları getirilmiştir.

Kurumun denetim ve kontrolle görevlendirilmiş memurlarının denetimleri sırasında işverenler, sigortalılar, işyeri sahipleri ve bu işle ilgili diğer kişiler denetim elemanlarının görevlerini yapmasına engel olduğunda, hakkında eylemleri başka bir suç oluştursa dahi, asgari ücretin beş katı tutarında, cebir ve tehdit kullanılması halinde ise, fiil daha ağır bir cezayı gerektiren ayrı bir suç teşkil etmediği takdirde Türk Ceza Kanununun 265 inci maddesinin ikinci fıkrasına göre cezalandırılacak ve bu suç işleyenler hak-

kında ayrıca asgari ücretin on katı tutarında idari para cezası uygulanacak.

İdarî para cezaları ilgiliye tebliğ ile tahakkuk eder ve tebliğ tarihinden itibaren onbeş gün içinde Kuruma ya da Kurumun ilgili hesaplarına yatırılır veya aynı süre içinde Kuruma itiraz edilebilir.

Kurumca itirazı reddedilenler, kararın kendilerine tebliğ tarihinden itibaren otuz gün içinde yetkili idare mahkemesine başvurabilirler. Bu süre içinde başvurunun yapılmamış olması halinde, idarî para cezası kesinleşir. İdarî para cezaları on yıllık zamanaşımı süresine tâbidir. Zamanaşımı süresi, fiilin işlendiği tarihten itibaren başlayacaktır. Sosyal güvenlik reformu öncesinde, 5 yıl olan zaman aşımı artmış olacaktır.

KAYNAKÇA

T.C. Yasalar (2006). 5510 sayılı Sosyal sigortalar ve genel sağlık sigortası kanunu, Ankara : Resmi Gazete